

Immaterielle rettigheter og tradisjonell kunnskap

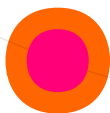


Tradisjonell kunnskap, tradisjonelle kulturuttrykk og immaterielle rettigheter

Begrepet tradisjonell kunnskap forstås generelt som å bety «know-how» eller kunnskap, ferdigheter og praksis utviklet av urfolk og lokalsamfunn, mens begrepet tradisjonelle kulturuttrykk forstås generelt som de konkrete og abstrakte former tradisjonell kunnskap og kultur uttrykkes på.

Eksempelvis er den kunnskap som urfolk og lokalsamfunn har utviklet når det gjelder bruk av planter for medisinske formål tradisjonell kunnskap, mens tradisjonelle danser, sanger og tradisjonell formgivning er tradisjonelle kulturuttrykk. Tradisjonelt kunsthåndverk kan innbefatte både tradisjonell kunnskap (måten objektet lages på) og tradisjonelt kulturuttrykk (hvordan objektet ser ut).

Immaterialrett beskytter det menneskesinnet skaper, inkludert forretningshemmeligheter, litterære eller kunstneriske arbeider, oppfinnelser, design og symboler og navn og bilder som brukes kommersielt.



I de fleste land beskyttes immaterielle rettigheter av spesifikk immaterialrettslig lovgivning, for eksempel nasjonal lovgivning om patenter, opphavsrett, designregistrering og varemerker. Slike lover gjør det generelt mulig for innehavere av immaterielle rettigheter å forhindre andre fra å kopiere eller utnytte deres egne immaterielle rettigheter uten tillatelse.

Se den korte animasjonsfilmen «Navigating Traditional Knowledge and Intellectual Property - The Adventures of the Yakuanoi” som forteller historien om Yakuanoi-folket, et fiktivt urfolkssamfunn, mens de jobber for å beskytte sine aktive innen tradisjonell kunnskap.



Det er et visst misforhold mellom tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk på den ene siden og det immaterialrettslige systemet på den andre. Selv om tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk har eksistert lenge før det immaterialrettslige systemet ble utviklet, ble slik kunnskap og slike kulturuttrykk for det meste ikke betraktet som noe som kunne være gjenstand for beskyttelse, fordi de ikke oppfyller visse kriterier for opphavsrettslig beskyttelse, som for eksempel krav om originalitet, fiksering og identifiserbar opphavsperson for opphavsrettslig beskyttelse, og kravet om nyskaping og oppfinneshøyde for patent.

Selv om det er mangler når det gjelder hvordan immaterialrett kan beskytte tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk, kan eksisterende immaterialrettslig lovgivning være nyttig for å beskytte og fremme samtidskreasjoner og nyskaping hos urfolk og lokalsamfunn.

Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO) legger til rette for en normgivende prosess som tar sikte på å utvikle internasjonale juridiske instrumenter som spesifikt tar for seg beskyttelse av tradisjonell kunnskap, tradisjonelle kulturuttrykk og genetiske ressurser. Disse forhandlingene finner sted i WIPOs mellomstatlige komité for immaterialrett og genetiske ressurser, tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk (IGC).

Se kort dokument om IGC for mer informasjon om komitéen og hvordan man kan delta.

Immateriell rett kan hjelpe deg med å beskytte og fremme din kultur

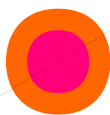
Et urfolkssamfunn i Australia har innledet et samarbeid med et universitet for å utvikle smertestillende legemidler basert på behandlinger med urter som har vært kjent for urfolkssamfunnet i mange år. De har beskyttet de nye legemidlene gjennom et patent.

Tradisjonelle bønder i Peru dyrker en spesiell type potet, som er berømt for dens kvalitet og smak. De har begynt å bruke et varemerke for å fremme sine poteter og dette har hjulpet dem å oppnå høyere priser.

Opphavsretslovgivning i Ghana er blitt endret for å forhindre selskaper fra å kopiere de særpregede tekstile uttrykkene i tekstiler utviklet av visse urfolksgrupper.

Dette er bare tre eksempler på måter urfolk og lokalsamfunn kan gjøre seg nytte av immaterialrettssystemet. Vi mener ikke å påstå at immaterialrett dekker alle behovene til urfolk og lokalsamfunn.

Immateriell rettssystemet kan imidlertid, om det brukes strategisk, være avgjørende. Ved å bruke immaterialrettssystemet kan du forhindre andre folk, selskaper eller organisasjoner fra å utnytte din tradisjonelle kunnskap og din kultur uten din tillatelse (også kjent som «urettmessig tilvending»). Og du kan også bli i stand til å maksimere den økonomiske verdi av produktene og tjenestene som du utvikler basert på din tradisjonelle kultur. Eksempelvis spiller immaterialrett en nøkkelrolle når det gjelder å hjelpe små og mellomstore bedrifter til å bygge større, mer konkurransedyktige virksomheter. En velegnet immaterialrettslig strategi er også viktig når virksomheten er på nett.



For mer informasjon om hvordan urfolksgründere og gründere fra lokalsamfunn kan nyttiggjøre seg det immaterialrettslige systemet, inkludert på nett, se immaterialrettslige råd for små og mellomstore bedrifter med urfolksopprinnelse og råd om hvordan beskytte og fremme urfolksproduserte varer og tjenester på nett.

Ved å forstå det grunnleggende ved immaterielle rettigheter, er du i bedre posisjon til å:

- beskytte din tradisjonelle kunnskap og dine tradisjonelle kulturuttrykk;
- fremme produkter og tjenester basert på din tradisjonelle kunnskap og dine tradisjonelle kulturuttrykk – hvis du ønsker det;
- forhindre andre fra å bruke det immaterialrettslige systemet for å hevde eierskap til kreasjoner eller oppfinnelser som er basert på eller har blitt utviklet ved å bruke tradisjonell kunnskap eller tradisjonelle kulturelle uttrykk uten å overholde relevante juridiske krav; og
- redusere risikoen av at andre drar nytte av vellykket bruk av tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturelle uttrykk i omsettelige produkter i nasjonale og internasjonale markeder.



World Intellectual Property Organization
34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

Tel: +41 22 338 91 11
Fax: +41 22 733 54 28

To contact WIPO's External Offices
visit www.wipo.int/about-wipo/en/offices

© WIPO, 2022



Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

The CC license does not apply to non-WIPO content in this publication.

Cover: unsplash.com / © Kimzy Nanney,
© Kristen Colada Adams, © Katrin Hauf;
Getty Images / © Harshith K Aananth,
© Frans Lemmens

DOI: 10.34667/tind.46492